

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRESENTANTS
DE BELGIQUE

INTEGRAAL VERSLAG
MET
VERTAALD BEKNOPT VERSLAG
VAN DE TOESPRAKEN

COMPTE RENDU INTEGRAL
AVEC
COMPTE RENDU ANALYTIQUE TRADUIT
DES INTERVENTIONS

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE
BETREKKINGEN

COMMISSION DES RELATIONS EXTERIEURES

woensdag

mercredi

06-05-2009

06-05-2009

Namiddag

Après-midi

cdH	<i>centre démocrate Humaniste</i>
CD&V	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
Ecolo-Groen!	<i>Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen!</i>
FN	<i>Front National</i>
LDD	<i>Lijst Dedecker</i>
MR	<i>Mouvement réformateur</i>
N-VA	<i>Nieuw-Vlaamse Alliantie</i>
Open Vld	<i>Open Vlaamse Liberalen en Democraten</i>
PS	<i>Parti Socialiste</i>
sp.a	<i>socialistische partij anders</i>
VB	<i>Vlaams Belang</i>

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 52 0000/000	<i>Parlementair stuk van de 52e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>	DOC 52 0000/000	<i>Document parlementaire de la 52e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
QRVA	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>	QRVA	<i>Questions et Réponses écrites</i>
CRIV	<i>voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>	CRIV	<i>version provisoire du Compte Rendu Intégral (couverture verte)</i>
CRABV	<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>	CRABV	<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>
CRIV	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaalde beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)</i> <i>(PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>	CRIV	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral définitif et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)</i> <i>(PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>
PLEN	<i>plenum</i>	PLEN	<i>séance plénière</i>
COM	<i>commissievergadering</i>	COM	<i>réunion de commission</i>
MOT	<i>alle moties tot besluit van interpellaties (op beigegekleurd papier)</i>	MOT	<i>motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</i>

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen :</i>	<i>Commandes :</i>
<i>Natieplein 2</i>	<i>Place de la Nation 2</i>
<i>1008 Brussel</i>	<i>1008 Bruxelles</i>
<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.deKamer.be</i>	<i>www.laChambre.be</i>
<i>e-mail : publicaties@deKamer.be</i>	<i>e-mail : publications@laChambre.be</i>

INHOUD

Samengevoegde vragen van 1
 - de heer Xavier Baeselen aan de minister van 1
 Ontwikkelingssamenwerking over "de
 criminalisering van homoseksualiteit in Burundi"
 (nr. 12223)
 - mevrouw Hilde Vautmans aan de minister van 1
 Ontwikkelingssamenwerking over "de
 criminalisering van homoseksualiteit in Burundi"
 (nr. 12254)
 - de heer Bruno Tuybens aan de minister van 1
 Ontwikkelingssamenwerking over "de
 criminalisering van homoseksualiteit in Burundi"
 (nr. 13083)
Sprekers: Xavier Baeselen, Bruno Tuybens,
Hilde Vautmans, Charles Michel, minister
 van Ontwikkelingssamenwerking

Vraag van de heer Dirk Van der Maelen aan de 5
 minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de
 civiele steun met betrekking tot Afghanistan"
 (nr. 12494)
Sprekers: Dirk Van der Maelen, Charles
Michel, minister van
 Ontwikkelingssamenwerking

Vraag van de heer Wouter De Vriendt aan de 6
 minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de
 laattijdige betaling van facturen" (nr. 12506)
Sprekers: Wouter De Vriendt, Charles
Michel, minister van
 Ontwikkelingssamenwerking

Vraag van mevrouw Martine De Maght aan de 8
 minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de
 inspanningen in de strijd tegen aids/HIV+"
 (nr. 12492)
Sprekers: Martine De Maght, Charles
Michel, minister van
 Ontwikkelingssamenwerking

Vraag van de heer Dirk Van der Maelen aan de 11
 minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de
 hulp aan DR Congo" (nr. 12832)
Sprekers: Dirk Van der Maelen, Charles
Michel, minister van
 Ontwikkelingssamenwerking

Vraag van de heer Xavier Baeselen aan de 13
 minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de
 situatie van holebi's en transseksuelen in de
 partnerlanden van de Belgische
 ontwikkelingsamenwerking" (nr. 13079)
Sprekers: Xavier Baeselen, Charles Michel,
 minister van Ontwikkelingssamenwerking

Vraag van mevrouw Hilde Vautmans aan de 15
 minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de
 opvolging van de Internationale Conferentie over
 Bevolking en Ontwikkeling" (nr. 12422)

SOMMAIRE

Questions jointes de 1
 - M. Xavier Baeselen au ministre de la 1
 Coopération au développement sur "la
 criminalisation de l'homosexualité au Burundi"
 (n° 12223)
 - Mme Hilde Vautmans au ministre de la 1
 Coopération au développement sur "la
 criminalisation de l'homosexualité au Burundi"
 (n° 12254)
 - M. Bruno Tuybens au ministre de la Coopération 1
 au développement sur "la criminalisation de
 l'homosexualité au Burundi" (n° 13083)
Orateurs: Xavier Baeselen, Bruno Tuybens,
Hilde Vautmans, Charles Michel, ministre de
 la Coopération au développement

Question de M. Dirk Van der Maelen au ministre 5
 de la Coopération au développement sur "l'aide
 civile fournie à l'Afghanistan" (n° 12494)
Orateurs: Dirk Van der Maelen, Charles
Michel, ministre de la Coopération au
 développement

Question de M. Wouter De Vriendt au ministre de 6
 la Coopération au développement sur "le
 paiement tardif de factures" (n° 12506)
Orateurs: Wouter De Vriendt, Charles
Michel, ministre de la Coopération au
 développement

Question de Mme Martine De Maght au ministre 8
 de la Coopération au développement sur "les
 efforts déployés dans le cadre de la lutte contre le
 sida/HIV+" (n° 12492)
Orateurs: Martine De Maght, Charles Michel,
 ministre de la Coopération au développement

Question de M. Dirk Van der Maelen au ministre 11
 de la Coopération au développement sur "l'aide à
 la République démocratique du Congo" (n°
 12832)
Orateurs: Dirk Van der Maelen, Charles
Michel, ministre de la Coopération au
 développement

Question de M. Xavier Baeselen au ministre de la 13
 Coopération au développement sur "la situation
 des personnes LGBT dans les pays partenaires
 de la coopération au développement belge"
 (n° 13079)
Orateurs: Xavier Baeselen, Charles Michel,
 ministre de la Coopération au développement

Question de Mme Hilde Vautmans au ministre de 15
 la Coopération au développement sur "le suivi de
 la Conférence Internationale sur la Population et
 le Développement" (n° 12422)

Sprekers: **Hilde Vautmans, Charles Michel**,
minister van Ontwikkelingssamenwerking

Orateurs: **Hilde Vautmans, Charles Michel**,
ministre de la Coopération au développement

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN

COMMISSION DES RELATIONS EXTÉRIEURES

van

du

WOENSDAG 6 MEI 2009

MERCREDI 6 MAI 2009

Namiddag

Après-midi

De behandeling van de vragen en interpellaties vangt aan om 15.52 uur. De vergadering wordt voorgezeten door mevrouw Hilde Vautmans.

Le développement des questions et interpellations commence à 15.52 heures. La réunion est présidée par Mme Hilde Vautmans.

01 Questions jointes de

- M. Xavier Baeselen au ministre de la Coopération au développement sur "la criminalisation de l'homosexualité au Burundi" (n° 12223)
- Mme Hilde Vautmans au ministre de la Coopération au développement sur "la criminalisation de l'homosexualité au Burundi" (n° 12254)
- M. Bruno Tuybens au ministre de la Coopération au développement sur "la criminalisation de l'homosexualité au Burundi" (n° 13083)

01 Samengevoegde vragen van

- de heer Xavier Baeselen aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de criminalisering van homoseksualiteit in Burundi" (nr. 12223)
- mevrouw Hilde Vautmans aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de criminalisering van homoseksualiteit in Burundi" (nr. 12254)
- de heer Bruno Tuybens aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de criminalisering van homoseksualiteit in Burundi" (nr. 13083)

01.01 Xavier Baeselen (MR): Monsieur le ministre, nous rejoignons ici aussi un des aspects évoqués dans le rapport sur la situation des droits de l'homme dans les pays partenaires. La question de la discrimination sur base de l'orientation sexuelle fait partie des différents critères qui sont analysés dans les rapports pour chacun des pays partenaires, sauf certains. J'ai d'ailleurs une autre question parlementaire sur ce sujet.

La situation au Burundi m'inquiète particulièrement. Lors d'une question parlementaire posée par des collègues au ministre des Affaires étrangères, il y a une semaine à peu près, ce dernier s'est lui-même montré préoccupé par la situation au Burundi. Si nos informations sont exactes, le Burundi a effectivement promulgué la loi qui pénalise les rapports homosexuels, dans le cadre d'une réforme plus générale qui présente des avancées en d'autres matières.

Vous avez fait des déclarations à la presse à propos de cette situation au Burundi. Le ministre des Affaires étrangères se montre lui aussi préoccupé.

Par quels moyens peut-on agir? Nous pouvons bien sûr utiliser la pression dans les contacts bilatéraux avec ce pays. Mais que faire si nous ne sommes pas entendus? Si les appels de la communauté internationale non plus ne sont pas entendus, jusqu'où êtes-vous prêt

01.01 Xavier Baeselen (MR): Een van de criteria die worden geanalyseerd in het verslag betreffende de situatie van de mensenrechten in de partnerlanden is de discriminatie op grond van seksuele geaardheid.

Ik maak me zorgen over de toestand in Burundi. Naar aanleiding van een parlementaire vraag die vorige week aan de minister van Buitenlandse Zaken werd gesteld, gaf deze eveneens uiting aan zijn ongerustheid. Als de informatie waarover we beschikken juist is, heeft Burundi een wet uitgevaardigd die homoseksuele betrekkingen strafbaar stelt, en dit in het kader van een algemene hervorming die op andere vlakken een vooruitgang betekent.

à aller dans le cadre de cette question qui me semble fondamentale.

Notre pays a œuvré à l'ONU en faveur d'une déclaration sur la dépénalisation et la décriminalisation de l'homosexualité. L'Union européenne joue d'ailleurs, avec la France, un rôle important à cet égard.

Quels sont les moyens de pression possibles? Jusqu'où êtes-vous prêt à aller pour que le Burundi revienne sur cette décision inacceptable?

De **voorzitter**: Mijnheer Tuybens, u krijgt het woord.

01.02 Bruno Tuybens (sp.a): (...)

De **voorzitter**: Ik laat u voorgaan.

01.03 Bruno Tuybens (sp.a): Dat moet u niet doen.

Mijnheer de minister, de Burundese autoriteiten stopten homoseksualiteit dan toch in het nieuwe strafrecht. Collega Baeselen heeft dat al aangegeven. President Pierre Nkurunziza, die homoseksualiteit als een vloek beschouwt, zette naar verluidt zijn handtekening onder de omstreden wetgeving. Artikel 567 uit de ondertekende wet zou bepalen dat burgers voor homoseksuele relaties tussen volwassenen tot twee jaar cel kunnen krijgen.

De criminalisering van homoseksualiteit is zonder twijfel een schending van de fundamentele mensenrechten en strookt niet met de bepalingen van het Internationaal Verdrag voor Burgerlijke en Politieke Rechten, dat Burundi ratificeerde.

Ook in Oeganda is er momenteel veel beroering over homoseksualiteit. Vorig jaar werden drie homorechtenactivisten gearresteerd in dat land tijdens een hiv/aidsconferentie in Kampala. Een Oegandese homorechtenorganisatie had toen het belang onderstreept van preventiecampagnes in de homogemeenschap. Christelijke en islamitische leiders laten zich in Oeganda opmerken door allerlei acties en uitspraken die erop mikken homoseksualiteit "uit te roeien". Daardoor is er veel angst onder de plaatselijke holebi's.

Bovendien roepen Senegalese media op om homo's aan te vallen. De oproepen komen er na de vrijlating, vorige week, van negen mannen die van homoseksualiteit werden beschuldigd. De negen mannen waren op 19 december opgepakt na anonieme klachten over hun seksueel gedrag. In Senegal is homoseksualiteit ook illegaal.

In Zimbabwe, waar president Mugabe homoseksuelen "erger dan varkens en honden" vindt, kunnen homo's zelfs voor het tonen van affectie worden vervolgd. Volgens Mugabe is homoseksualiteit een uiting van Westerse decadentie.

Die criminalisering wakkert de homofobie bij de Afrikaanse bevolking aan en bemoeilijkt het bereiken van mannelijke homoseksuelen voor hiv/aidspreventie.

Mijnheer de minister, mijn vragen zijn de volgende.

We kunnen druk uitoefenen in onze bilaterale contacten met dat land. Maar als we niet worden gehoord, hoe ver wil u dan gaan in deze fundamentele kwestie? Ik wil eraan herinneren dat ons land bij de UNO heeft geijverd voor een verklaring over de niet-strafbaarstelling van homoseksualiteit.

01.03 Bruno Tuybens (sp.a): Au Burundi, l'homosexualité relève désormais du droit pénal. Les personnes qui se livrent à des pratiques homosexuelles encourrent deux années d'emprisonnement. Une atmosphère manifestement de plus en plus hostile à l'homosexualité règne également dans d'autres pays d'Afrique, tels que l'Ouganda, le Sénégal et le Zimbabwe. Cette criminalisation attise davantage encore l'homophobie au sein de la population et complique l'approche des homosexuels dans le cadre de la lutte contre le sida et la contamination par le virus VIH.

La Belgique dénoncera-t-elle la décision des autorités burundaises? Y rattachera-t-elle, le cas échéant, des conséquences au niveau de notre coopération au développement avec ce pays? Notre pays œuvrera-t-il, dans un cadre européen ou non, pour le respect des droits des homosexuels en Afrique?

Ten eerste, wat zal de Belgische regering doen om de criminalisering van homoseksualiteit in Burundi aan te klagen? Welke gevolgen heeft de beslissing van president Nkurunziza op de relaties tussen Burundi en ons land? Welke gevolgen heeft die beslissing eventueel op de ontwikkelingssamenwerking tussen beide landen?

Ten tweede, gezien de kwalijke evolutie inzake de vervolging van homoseksualiteit in veel Afrikaanse landen, welke stappen zal ons land, al dan niet in EU-verband, zetten opdat, eventueel via de inspanningen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking, de rechten van de homoseksuelen in het Afrikaans continent gevrijwaard blijven?

01.04 Hilde Vautmans (Open Vld): Mijnheer de minister, ik kan niet meer tellen hoeveel debatten wij over Burundi hebben gevoerd in het Parlement. Wij hebben al met u gedachtewisselingen gehad, met de minister van Buitenlandse Zaken, met de staatsecretaris, en nu opnieuw met u. Wij hebben ook een Burundese delegatie ontvangen.

Volgende week, meen ik, zullen wij weer iemand uit Burundi ontvangen die verslag komt uitbrengen over de actuele situatie inzake de vervolging of de bedreiging van, en allerhande andere negatieve toestanden inzake, homoseksuelen. Ik moet u zeggen dat ik echt bezorgd ben over de evolutie. Zelfs in België. Ik meen dat het niet langer dan van gisteren geleden is dat in de kranten stond dat er een onderzoek in België is gevoerd waaruit blijkt dat de tolerantie van de jeugd inzake seksuele geaardheid de negatieve kant opgaat.

In Afrika is het helaas nog veel erger. U weet dat ik er een pleitbezorger van ben dat wij op een gegeven moment moeten durven stellen dat ontwikkelingssamenwerking gekoppeld wordt aan voorwaarden. Wij moeten een en ander toch durven zeggen wanneer wij hun justitieapparaat helpen opbouwen. Wanneer men zulke beslissingen neemt als in Burundi vandaag, moeten wij durven zeggen: dit kan eigenlijk niet door de beugel.

Vandaar heel kort de volgende vragen, al kan ik er uren over praten, maar ik meen dat dit niet de bedoeling is. Ik wil eerder uw visie horen.

Ten eerste, welke houding neemt u nu aan tegenover Burundi? Het negatieve verdict is gevallen. Het artikel staat in hun strafwetboek. Ik had even de hoop dat het de goede kant uitging, maar helaas, de negativisten hebben het gehaald. Kortom: welke stappen onderneemt u? Ik wil echt een concreet antwoord hebben. Met wie belt u? Wat doet onze ambassade? Wat doet onze attaché bij de Belgische Technische Coöperatie?

Ten tweede, wat doet u tegenover andere landen? Het gaat echt de slechte kant uit. Niet alleen in Afrika maar ook hier in België en in Europa. Midden mei is er weer de Internationale Dag tegen Homofobie. Wij zullen weer parades in Brussel zien met mooi versierde wagens, met dans en met mooie pamfletten. Maar als wij niets doen, baat dat allemaal niet. Kortom: hoe gaat u daarmee om tegenover andere landen?

Dat zijn mijn concrete vragen. Ziet u het nog positief in? Kunt u mij overtuigen iets minder negatief te zijn?

01.05 Charles Michel, ministre: Madame la présidente, chers

01.04 Hilde Vautmans (Open Vld): Même chez nous on observe un recul progressif de la tolérance des jeunes face à certaines orientations sexuelles mais la situation est encore nettement plus grave en Afrique. J'estime que nous devons subordonner au respect de certaines conditions les mesures de coopération au développement prises au bénéfice du Burundi.

Quelles démarches concrètes le ministre va-t-il entreprendre pour s'opposer au nouvel article qui a été inséré dans le code pénal burundais? Quel rôle notre ambassade et notre attaché à la Coopération Technique Belge vont-ils jouer dans ce dossier? Quelles initiatives le ministre va-t-il prendre à l'égard d'autres pays qui empruntent la même voie?

01.05 Minister Charles Michel:

collègues, nous avons suivi depuis un certain nombre de mois l'évolution du processus de décision par rapport à cela. Pour ce qui me concerne, et comme c'est le cas pour certains parlementaires et membres du gouvernement, j'ai eu de très nombreux contacts politiques tant et si bien que nous avons pensé que nous réussirions à les convaincre de ne pas prendre cette décision.

J'ai eu des entretiens avec le président du Sénat, avec l'ancien président Pierre Buyoya, actuellement sénateur, avec les premier et deuxième vice-présidents. J'ai même eu un contact, j'y reviendrai, avec le président Nkurunziza sur cette question.

Lors de ma dernière mission officielle au Burundi à la fin du mois de février, à Bujumbura, nous avons systématiquement évoqué cette question et plaidé pour que ce vote, qui irait dans le sens de la criminalisation de l'homosexualité, n'intervienne pas. Lors de mon discours public à l'ambassade, en présence de l'ensemble de la presse belge et burundaise, j'ai explicitement plaidé en faveur d'un code pénal burundais qui ne criminaliserait pas l'homosexualité.

Quelques jours avant la promulgation par le président Nkurunziza du texte voté au Parlement, j'ai eu un contact téléphonique personnel avec lui pour tenter un dernier plaidoyer en faveur d'une non-promulgation du texte. Je constate que le texte a été promulgué en date du 22 avril.

La question des moyens concrets que nous pouvons envisager, évoquée par le collègue Baeselen et par Mme la présidente, me paraît très pertinente.

Premièrement, le dialogue politique n'est pas rompu. Nous maintenons ce dialogue et nous ne considérons pas que cette question est réglée.

Deuxièmement, la stratégie que je défends et que j'essaie de mettre en œuvre est la suivante. Nous avons programmé une concertation informelle avant la fin de ce mois, en marge du prochain Conseil européen, avec mes collègues de pays européens qui jouent un rôle relativement important au Burundi en termes de coopération au développement. Je pense aux Pays-Bas, à la France, à la Grande-Bretagne et à l'Allemagne. La volonté est de se concerter pour envisager une réaction qui serait coordonnée. Je pense qu'il faut éviter que les pays européens présents au niveau de la coopération au Burundi parlent d'une voix discordante ou même placent le curseur à un niveau différent sur cette question.

Je n'écarte aucune hypothèse, y compris le recours éventuel à la sanction dans le cadre de la politique de la coopération au développement. Mais je ne souhaite pas envisager cette sanction sans une concertation au niveau de l'Union européenne.

01.06 Xavier Baeselen (MR): Madame la présidente, je suis pleinement satisfait de la réponse du ministre. Je pense que c'est la bonne manière d'agir. Il faut mettre la pression tout en espérant que nous ne devrions pas en arriver aux sanctions.

01.07 Bruno Tuybens (sp.a): Mijnheer de minister, ik dank u voor de inspanningen die u reeds hebt ondernomen. Ik hoop dat de

Ik heb net als bepaalde parlements- en regeringsleden zeer veel contacten gehad; we dachten dan ook dat we erin zouden slagen onze gesprekspartners ervan te overtuigen om die beslissing niet te nemen. Tijdens mijn laatste officiële missie naar Burundi in februari hebben we ervoor gepleit dat er geen stemming over een strafbaarstelling van homoseksualiteit zou plaatsvinden. Enkele dagen vóór president Nkurunziza de in het Parlement goedgekeurde tekst zou afkondigen, heb ik met hem contact gehad om een laatste keer te pleiten tegen de afkondiging van de wet. Ik stel vast dat de wet op 22 april werd afgekondigd.

De vraag welke concrete middelen we in overweging kunnen nemen, lijkt me zeer relevant.

Ten eerste zetten we de dialoog voort en beschouwen we deze aangelegenheid niet als afgedaan.

Ten tweede is er, met het oog op een gecoördineerde reactie, in de marge van de volgende bijeenkomst van de Europese Raad een overleg gepland met mijn ambtgenoten van de landen die in Burundi actief zijn op het stuk van ontwikkelingssamenwerking.

Ik hou alle mogelijkheden open, met inbegrip van sancties in het kader van het ontwikkelingsbeleid, maar dan wel mits overleg op het niveau van de Europese Unie.

01.06 Xavier Baeselen (MR): Dat is de juiste aanpak.

01.07 Bruno Tuybens (sp.a): J'espère que les contacts

informele contacten worden voortgezet. Ik denk dat de informele kanalen ter zake zeer belangrijk zijn.

Ik maak mij wel de volgende bedenking. Wanneer een land het universeel verdrag voor burgerlijke en politieke rechten heeft geratificeerd, kan op het internationale forum dan geen enkel sanctionerend mechanisme worden ingeroepen om Burundi tot betere gedachten te laten komen? Het is uiteraard niet vanzelfsprekend landen te sanctioneren, maar er moet toch eens grondig worden nagedacht over wat de internationale gemeenschap ter zake kan doen.

Bovendien zegt u dat u met uw collega's van de Europese Unie wenst te overleggen vooraleer stappen te zetten op het vlak van ontwikkelingssamenwerking. Persoonlijk ben ik er geen voorstander van dat de bewoners van landen die het moeilijk hebben, het slachtoffer zouden worden van de politiek van hun politieke leiders. Die link wil ik in ieder geval niet leggen, maar het kan desgevallend wel als een bijkomend diplomatiek drukkingsmiddel worden gebruikt. Ermee dreigen dat de ontwikkelingssamenwerking zou kunnen worden stopgezet, laat ik aan uw interpretatie over. Ik hoop in ieder geval dat de Belgische regering, niet alleen uzelf maar ook uw collega's, in de internationale fora deze problematiek zeker niet laat liggen.

01.08 Hilde Vautmans (Open Vld): Mijnheer de minister, ik dank u ook alvast voor uw inspanning, helaas zonder resultaat. Wij hebben allemaal ons best gedaan, alle collega's hier, uzelf en de andere ministers. Het kwaad blijft evenwel voortduren.

U hebt gelijk het internationaal te willen aanpakken en te coördineren. Dat is de beste weg. Maar als dat niet lukt, moeten wij toch naar hier terugkeren en nadenken over wat wij moeten doen. Wij mogen dit niet zomaar laten gebeuren. Dit is voor mij veel te slecht. Wij hebben onze stem luid genoeg laten horen. Men wist goed genoeg wat men deed. Men kan niet blijven roepen, en wanneer de andere niet wil horen, doen alsof er niets gebeurt.

Dat is natuurlijk mijn visie, maar ik reken erop dat de internationale gemeenschap verstandig genoeg is om samen actie te ondernemen, want dat is natuurlijk de beste manier. Ik wens u daar heel veel succes mee en ik hoop dat, wanneer er iets beweegt, u ons als eersten zult inlichten.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

02 Vraag van de heer Dirk Van der Maelen aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de civiele steun met betrekking tot Afghanistan" (nr. 12494)

02 Question de M. Dirk Van der Maelen au ministre de la Coopération au développement sur "l'aide civile fournie à l'Afghanistan" (n° 12494)

02.01 Dirk Van der Maelen (sp.a): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, op 1 april 2009 heeft het kernkabinet beslist om extra militairen en extra F-16's naar Afghanistan te sturen. Er werd toen medegedeeld dat er ook in meer ontwikkelingssteun zou worden voorzien. Over voornoemde steun heb ik echter, zelfs tot op vandaag, nog geen volledige duidelijkheid.

informels pourront se poursuivre. Il est dommage qu'aucune forme de sanction n'existe à l'échelon international pour ramener le Burundi à la raison. Les menaces d'interruption de la coopération au développement affectent davantage la population que les dirigeants qui se fourvoient.

01.08 Hilde Vautmans (Open Vld): Le ministre a raison de préconiser une approche internationale du problème. J'espère sincèrement que la communauté internationale sera suffisamment raisonnable pour agir.

02.01 Dirk Van der Maelen (sp.a): Le 1er avril 2009, le cabinet restreint a décidé d'envoyer davantage de militaires et de F-16 en Afghanistan. En revanche, nous ne disposons qu'encore

Mijnheer de minister, welke extra ontwikkelingssteun zal België aan Afghanistan geven?

Hoe groot is het budget dat ter zake wordt uitgetrokken? Uit welk budget komt het bedoelde bedrag?

Kunt u mij een inzicht geven in de totale bestemming van het aan de genoemde hulp toegekende bedrag?

02.02 Minister **Charles Michel**: Mevrouw de voorzitter, op 3 april 2009 beslist de Ministerraad om de inspanningen van België in Afghanistan zowel op militair als op civiel vlak te versterken.

De bijdrage aan civiele projecten, die tot in 2008 jaarlijks 6 miljoen euro bedroeg, zal voor 2009 en 2010 tot 12 miljoen euro per jaar worden verhoogd. Van de genoemde bijdrage van 12 miljoen euro zal 7,5 miljoen uit het budget van Ontwikkelingssamenwerking en 4,5 miljoen uit het budget van Buitenlandse Zaken komen.

Inzake ontwikkelingssamenwerking is gepland om de volgende programma's te steunen. Er zal, ten eerste, 2 miljoen euro worden uitgetrokken voor het Afghanistan Reconstruction Trust Fund van de Wereldbank. Er zal, ten tweede, 2 miljoen euro worden besteed aan voedselhulp via het Wereldvoedselprogramma. Er zal, ten derde, 1 miljoen euro worden uitgetrokken voor het programma van UNDP ter ondersteuning van de presidentiële en provinciale verkiezingen in 2009. Er zal, ten vierde, 500.000 euro worden besteed aan de voortzetting van een lopend project van de Aga Khan Foundation inzake geïntegreerde plattelandsontwikkeling. De resterende 2 miljoen euro moet ik investeren in de onderwijssectoren die mij voor de toekomst van Afghanistan essentieel lijken.

Mijn diensten bestuderen op dit moment de mogelijkheid om een programma van Unicef te ondersteunen. Het programma in kwestie heeft als voordeel dat bijzondere aandacht naar de gelijkheid tussen man en vrouw gaat.

d'informations sur l'aide au développement promise. Quel montant sera affecté à cette aide et de quel budget proviendra-t-il? Quelle sera la destination concrète de ces fonds?

02.02 **Charles Michel**, ministre: La contribution annuelle à des projets civils s'est élevée à 6 millions d'euros jusqu'en 2008. Cette aide sera doublée en 2009 et 2010, 7,5 millions provenant du budget de la Coopération au Développement et 4,5 millions, du budget des Affaires étrangères. Deux millions d'euros seront débloqués pour l'Afghanistan Reconstruction Trust Fund de la Banque mondiale. Une même somme sera affectée à l'aide alimentaire par le biais du Programme alimentaire mondial. Un million d'euros sera injecté dans le PNUD en vue d'apporter un appui aux élections présidentielles et provinciales de 2009. Un montant de 500.000 euros sera également offert à un projet de l'Aga Khan Foundation relatif au développement rural intégré. Enfin, j'investirai 2 millions d'euros dans les secteurs de l'enseignement, et mon administration étudie la possibilité de soutenir également un programme de l'Unicef concernant l'égalité entre hommes et femmes.

02.03 **Dirk Van der Maelen** (sp.a): Mijnheer de minister, ik dank u voor het antwoord.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

03 **Vraag van de heer Wouter De Vriendt aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de laattijdige betaling van facturen"** (nr. 12506)

03 **Question de M. Wouter De Vriendt au ministre de la Coopération au développement sur "le paiement tardif de factures"** (n° 12506)

03.01 **Wouter De Vriendt** (Ecolo-Groen!): Mijnheer de minister, dat facturen niet tijdig worden betaald door de federale overheid is een oud zeer. Het gaat niet alleen om levering van goederen maar ook om diensten geleverd door deskundigen en dergelijke meer. Ik heb deze vraag vorig jaar ook al gesteld. Ik wil ze nu opnieuw stellen in de hoop

03.01 **Wouter De Vriendt** (Ecolo-Groen!): Ma question s'inscrit dans le cadre d'un dossier que nous avons déjà évoqué l'an dernier.

een positieve evolutie vast te stellen.

Mijnheer de minister, ik had u graag enkele vragen gesteld. Ten eerste, hoeveel bedroeg de totale som van de openstaande facturen bij de FOD Buitenlandse Zaken, bevoegdheid Ontwikkelingssamenwerking op 31 december 2008? Hoeveel op 31 januari 2009?

Ten tweede, hoeveel facturen werden te laat betaald door de FOD Buitenlandse Zaken, bevoegdheid Ontwikkelingssamenwerking in de periode januari 2008 tot januari 2009? Wat was de gemiddelde duur van de overschrijding van de betaaldatum?

Ten derde, welk totaal bedrag vertegenwoordigen de facturen die te laat werden betaald?

Ten vierde, hoe lang moest een leverancier gemiddeld wachten in de periode van januari 2008 tot januari 2009 opdat facturen werden betaald?

Ten vijfde, wat waren de meerkosten voor de FOD Buitenlandse Zaken, bevoegdheid Ontwikkelingssamenwerking als gevolg van de laattijdige betaling van facturen, boetebedingen, intresten enzovoort?

Ten zesde, zijn leveranciers al overgegaan tot gerechtelijke invordering van niet-betwiste facturen? Zo ja, voor welke bedragen? Zijn er eventueel reeds vonnissen geveld in het nadeel van de Belgische Staat over facturen onder de bevoegdheid van de FOD Buitenlandse Zaken, bevoegdheid Ontwikkelingssamenwerking?

Ten zevende, welke waren de oorzaken van eventuele laattijdige betalingen?

Tot slot, welke maatregelen treft u om ervoor te zorgen dat er een einde wordt gemaakt aan deze laattijdige betalingen?

03.02 Minister **Charles Michel**: Mevrouw de voorzitter, mijnheer De Vriendt, ik heb drie beschouwingen als antwoord op de verschillende vragen.

Ten eerste, er is geen betalingsachterstand van de facturen van 2008 en wel om de volgende redenen: het ankerprincipe werd niet meer toegepast in 2008, waardoor achterstanden zoals geregistreerd in de voorgaande jaren werden vermeld. Daardoor zijn de uitgaven in 2008 hoger dan in 2006 en 2007.

Ten tweede, ons huidig informaticasysteem laat niet toe om dergelijke informatie weer te geven. Vanaf 2010 zal FEDCOM geïmplementeerd zijn. Met dit informaticasysteem zal het wel mogelijk zijn. Voor 2008 was er geen overschrijding van de gemiddelde betalingsduur.

Ten slotte, er waren dus geen meerkosten.

À combien s'élevait le montant total des factures impayées au département de la Coopération au Développement respectivement au 31 décembre 2008 et au 31 janvier 2009? Combien de factures ont été payées tardivement entre janvier 2008 et janvier 2009? Quelle a été la durée moyenne de dépassement de la date limite de paiement? À quel montant total s'élèvent les factures payées tardivement? Quel a été pour les fournisseurs le délai d'attente moyen en matière de paiements entre janvier 2008 et janvier 2009? À combien s'est élevé le surcoût découlant des paiements tardifs pour la Coopération au Développement? Des fournisseurs ont-ils déjà entrepris des actions en justice et des jugements ont-ils déjà été prononcés en la matière? Quelles sont les causes des paiements tardifs?

03.02 **Charles Michel**, ministre: Pour les factures de 2008, il y n'y a pas de retard de paiement. Le principe de l'ancre n'a plus été appliqué, si bien que les dépenses pour l'année 2008 sont plus élevées que celles de 2006 et 2007. Le système informatique actuel de la Coopération au développement ne permet pas de fournir les informations demandées par M. De Vriendt, mais cela changera à partir de 2010 avec le lancement de FEDCOM.

Pour l'année 2008, il n'y a pas eu de dépassement du délai moyen de paiement. Il n'est dès lors pas question d'éventuels coûts supplémentaires.

03.03 Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen!): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, ik dank u voor de duidelijkheid. In die zin is er toch een verbetering ten opzichte van vorig jaar. Ik lees in het verslag dat inzake uw bevoegdheid ontwikkelingssamenwerking eind 2007 ongeveer 19 miljoen euro niet kon worden geordonnanceerd, waarvan 3 miljoen euro betrekking had op facturen in de strikte betekenis van het woord.

Omwille van de evolutie van het ankerprincipe meen ik dat we naar een positieve ontwikkeling ter zake evolueren.

Ik had uw collega De Gucht een gelijkaardige vraag gesteld. Hij antwoordde mij dat de testfase van het voorziene informaticasysteem dat zou toelaten om een meer gedetailleerd overzicht te krijgen inzake betalingen van facturen er eerder zou zijn en dat systeem dus wellicht eerder operationeel zou kunnen zijn dan tot voor kort werd aangenomen.

Dat is positief. Duidelijkheid omtrent betalingen van facturen in de meest gedetailleerde zin is immers absoluut nodig en past in een concept van goed bestuur.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

04 Vraag van mevrouw Martine De Maght aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de inspanningen in de strijd tegen aids/HIV+" (nr. 12492)

04 Question de Mme Martine De Maght au ministre de la Coopération au développement sur "les efforts déployés dans le cadre de la lutte contre le sida/HIV+" (n° 12492)

04.01 Martine De Maght (LDD): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, in juni 2008 werd een VN-top georganiseerd in New York waarbij het voortgangsrapport van UNAIDS werd voorgesteld. Eén van de conclusies was dat er wereldwijd meer middelen moesten worden vrijgemaakt in de strijd tegen aids/ hiv.

Van 3 tot 9 augustus 2008 vond in Mexico de Internationale Aidsconferentie plaats. Ook hier werd hoopvol naar de toekomst gekeken met de toch zeer duidelijke boodschap dat er nu moest gehandeld worden in de strijd tegen aids/ hiv.

Financiële middelen zorgden voor een daling van het aantal sterfgevallen ten gevolge van aids/ hiv. De beschikbaarheid van medicatie zoals aidsremmers is een zeer positieve zaak. Toch blijft het aantal besmettingen angstwekkend stijgen. Migratiebewegingen maken dit tot een internationale problematiek. Dit is dus niet alleen een probleem in België.

Er blijft nood aan een preventiebeleid. Het is ruim onvoldoende te trachten de veroorzaakte schade te beperken of te verhelpen via de zogenaamde damage control. Er moet worden opgetreden alvorens de schade, de aidsbesmetting, wordt overgedragen.

Een Belgische aidsambassadeur, die was er vroeger maar nu niet meer, zou anticiperend op deze problematiek kunnen doorwegen, ook op de internationale en nationale besluitvorming, in samenwerking met bestaande ngo's en andere partners in de strijd tegen seksuele en reproductieve gezondheid zoals malaria, tbc enzovoort.

03.03 Wouter De Vriendt (Ecolo-Groen!): Il y a clairement une amélioration par rapport à l'année passée.

Le ministre De Gucht a déclaré que le système FEDCOM serait sans doute opérationnel un peu plus tôt que prévu.

04.01 Martine De Maght (LDD): Lors du sommet de l'ONU qui s'est tenu en juin 2008 à New York comme lors de la conférence internationale sur le sida organisée en août 2008 au Mexique, le message était qu'il convient d'agir maintenant dans le cadre de la lutte contre le sida et qu'il faut y consacrer davantage de moyens au niveau mondial.

Quel est le point de vue du gouvernement à l'égard de la problématique internationale du sida? Pourquoi n'y a-t-il plus d'ambassadeur belge pour la lutte contre le sida? La Belgique exerce-t-elle une quelconque influence sur le processus décisionnel international en matière de santé sexuelle et reproductive?

Mijnheer de minister, wat is het standpunt van de regering met betrekking tot de internationale aidsproblematiek? Waarom heeft België vandaag geen aidsambassadeur meer? Heeft België impact op de internationale besluitvorming rond seksuele en reproductieve gezondheid? Wat met de geloofwaardigheid van België in de strijd tegen seksuele en reproductieve gezondheid?

04.02 Minister **Charles Michel**: Mevrouw de voorzitter, ten eerste, eind maart 2006 heeft de Ministerraad de beleidsnota over de Belgische bijdrage aan de wereldwijde strijd tegen aids goedgekeurd. Deze nota sluit aan bij diverse internationale verbintenissen en verklaringen zoals bijvoorbeeld de Millenniumontwikkelingsdoelstellingen.

Het accent werd gelegd op het belang van het ondersteunen van het nationaal gezondheidsbeleid in ontwikkelingslanden en op het waken over de integratie van de strijd tegen aids, zowel in de basisgezondheidszorg als in het onderwijs- en vormingprogramma's. Onderwijs evenals de bevordering van preventiemiddelen en de sensibilisering van risicogedrag is natuurlijk een belangrijk aspect van preventie, dat een van de hoekstenen van de strijd tegen aids blijft.

Ten tweede, waarom heeft België geen aidsambassadeur meer? De functie van aidsambassadeur werd in het leven geroepen op een moment dat de sensibilisering en mobilisering van de internationale gemeenschap voor de aidsproblematiek een belangrijke uitdaging was. Vandaag staat deze problematiek ook op de internationale agenda. De functie van aidsambassadeur kan daarom niet meer op dezelfde manier worden ingevuld.

Binnen DGOS en mijn kabinet werden trouwens further points aangeduid die deze problematiek moeten opvolgen en moeten waken over een goede uitvoering van het Belgische beleid ter zake. De aanstelling van dergelijke verantwoordelijken binnen de administratie zelf maakt volgens mij een betere integratie van de aidsproblematiek in het geheel van de projecten en programma's mogelijk. De coherentie van onze interventies met die van andere actoren wordt verzekerd door regelmatige contacten tussen de further points en de andere donoren die actief zijn in deze sector, alsook via hun deelname aan de raad van bestuur van de internationale organisaties. Er wordt regelmatig verslag uitgebracht bij mij zodat ik erop kan toezien dat overwogen beslissingen overeenkomen met de gewenste politieke keuzes.

Ik kom tot de derde vraag. De opvolging en de implementatie van de beleidsnota "Belgische ontwikkelingssamenwerking op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten" maakt deel uit van de algemene gezondheidspolitiek van de Belgische samenwerking en geniet in die zin onze bijzondere aandacht. Wij zijn ervan overtuigd dat de versterking van het gezondheidssysteem in het algemeen en de basisgezondheidszorg in het bijzonder, de beste garantie is op een betere gezondheid voor iedereen. Het is in de eerste plaats tijdens de politieke dialoog met onze prioritaire partnerlanden dat wij het recht op universele toegang tot reproductieve gezondheidszorg aankaarten. Gezondheidszorg en impliciet reproductieve gezondheidszorg behoren in meer dan de helft van onze partnerlanden tot onze prioritaire hulpsectoren. Dit laat ons toe om op een structurele en

04.02 **Charles Michel**, ministre: Le Conseil des ministres a approuvé fin mars la note politique relative à la contribution belge à la lutte mondiale contre le sida, qui met l'accent sur le soutien à la politique de santé nationale dans les pays en voie de développement, ainsi que sur l'intégration de la lutte contre le sida dans le cadre des soins de santé de base, de l'enseignement et des programmes de formation.

La fonction d'ambassadeur "sida" a été créée lorsque la sensibilisation et la mobilisation de la communauté internationale au problème du sida constituait un défi majeur. Aujourd'hui, le problème figure clairement à l'ordre du jour de la communauté internationale. La fonction ne peut donc plus être exercée de la même manière.

Des responsables ont d'ailleurs été désignés à la DGCD et à mon cabinet pour assurer le suivi de cette question et pour veiller à la bonne exécution de la politique belge en la matière. Ainsi, une meilleure intégration des projets devient possible. Ces responsables se concertent régulièrement avec les donateurs du secteur et avec les conseils d'administration d'organisations internationales et, ensuite, ils me font rapport.

L'observation de la note de politique en question s'intègre dans la politique de santé globale de la coopération belge. C'est en consolidant le système des soins de santé et les soins de santé de base qu'on garantit le mieux l'amélioration de la santé pour tous. Nous maintenons

institutionele manier deze problematiek op de agenda van onze partnerlanden te plaatsen en te houden. Deze dialoog laat ook toe om de resultaten van concrete projecten op het terrein op te tillen tot een nationaal en zelfs internationaal niveau.

In het kader van de multilaterale samenwerking vertaalt de Belgische steun aan de ontwikkeling op het vlak van seksuele en reproductieve rechten zich in een jaarlijkse financiële bijdrage van DGOS aan drie partnerorganisaties die op verschillende manieren actief zijn in dit domein. Ten eerste, de UNFPA, ten tweede, de OMS – de Wereldgezondheidsorganisatie – en, ten derde, UNAIDS en het Global Fund to Fight Aids, Tuberculosis and Malaria. Sinds 2009 heeft België zijn steun aan de algemene werkingsmiddelen van de multilaterale partnerorganisaties versterkt teneinde de flexibiliteit, de voorspelbaarheid en de doeltreffendheid van de acties van deze organisaties op het terrein te doen toenemen. België onderhoudt met deze organisaties traditioneel een goed samenwerkingsverband en maakt deel uit van de belangrijkste donorlanden. In termen van financiering van de algemene werkingsmiddelen neemt ons land inderdaad de tiende tot vijftiende positie in.

Het engagement van België voor de verbetering van de seksuele en reproductieve gezondheidsrechten blijkt eveneens uit de financiële middelen die België besteedt aan de verbetering van de seksuele en reproductieve gezondheid. Voor zover de cijfers van onze door de OESO erkende ODA-hulp voor 2008 reeds bekend zijn, zien wij dat het specifieke budget voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten ongeveer een kwart vertegenwoordigt van het totale budget besteed aan de gezondheid. Die sectoren vertegenwoordigden in 2008 ongeveer 8 procent van onze totale ODA-inspanningen.

04.03 Martine De Maght (LDD): Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. In antwoorden op andere vragen daarover had u ook al aangegeven dat wij wel degelijk inspanningen leveren. Het probleem dat ik vandaag met mijn vraag naar voren wou brengen, is dat wij een stijging zien van het aantal aidsgevallen, ook in België. Het is misschien niet aantoonbaar, maar waarschijnlijk is er een link met migratie. In andere landen schat men wel het belang in van een aidsambassadeur. Ik heb uit uw toelichting begrepen dat u in feite de aidsambassadeur bent, die gedelegeerde opdrachten geeft naar mensen van de administratie. Zij houden u op de hoogte van de acties die worden ondernomen in de strijd tegen aids.

Het financiële aspect is zeer belangrijk. Daarmee kunt u inderdaad de nodige ondersteuning geven, maar er moeten ook acties op volgen. Dat geldt ook binnenlands, wat minister Onkelinx betreft. Die acties werden ook al toegelicht. Ik heb daarop een reactie kunnen geven.

Het financiële aspect is een zaak, maar mijn grote bezorgdheid zijn de acties als dusdanig en het coördineren van de acties. Wereldwijd blijft er namelijk een stijging optreden van het aantal aids-hiv-gevallen. In het kader daarvan organiseren wij, terecht, via de Parlementsleden voor Millenniumdoelstellingen, samen met Sensoa, een actie in verband met moedersterfte. Dat geeft duidelijk aan dat die problematiek niet is opgelost. Er blijven problemen. Wij hebben daarin wel degelijk een verantwoordelijkheid.

Het incident is gesloten.

structurellement cette question à l'ordre du jour des pays partenaires.

L'aide belge se concrétise par une contribution financière de la DGCD à l'UNFPA, à l'OMS et au Global Fund to Fight Aids, Tuberculosis and Malaria. Depuis 2009, la Belgique a renforcé son aide aux moyens généraux de fonctionnement des organisations partenaires multilatérales. En termes de financement, notre pays occupe la dixième à la quinzième place.

L'engagement souscrit par la Belgique dans ce domaine est en outre attesté par les ressources financières qu'elle consacre à l'amélioration de la santé sexuelle et reproductive et qui représentent un quart du budget total alloué à la santé. En 2008, ces secteurs représentaient à peu près 8% de nos efforts ODA.

04.03 Martine De Maght (LDD) : Je constate que le ministre endosse de facto un rôle d'ambassadeur pour la lutte contre le sida, en collaboration avec l'administration. En outre, l'aspect financier est un élément positif mais il importe de coordonner les actions. À l'échelon mondial, le nombre de cas de sida/VIH continue en effet de croître.

L'incident est clos.

05 Vraag van de heer Dirk Van der Maelen aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de hulp aan DR Congo" (nr. 12832)

05 Question de M. Dirk Van der Maelen au ministre de la Coopération au développement sur "l'aide à la République démocratique du Congo" (n° 12832)

05.01 Dirk Van der Maelen (sp.a): Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister, ik heb mijn vraag ingediend op een ogenblik dat het bij mij en de publieke opinie niet bekend was dat het Partnercomité zou samenkomen. Inmiddels is dat gebeurd en ik werk dus mijn vraag om.

Ten eerste, hoeveel bedraagt het gedeelte van de bilaterale ontwikkelingshulp dat u sinds de bevriezing van de relaties met Congo in april 2008 niet hebt kunnen toewijzen?

Ten tweede, ik heb in de krant gelezen dat er zes samenwerkingsakkoorden werden gesloten. Kunt u daarover wat meer informatie geven?

Voorts heb ik een specifiek punt. Ik heb vastgesteld dat u een copy paste hebt gedaan van een initiatief van collega De Decker inzake schoolhandboeken. Ik stel u dezelfde vraag. Op zichzelf is dat een goed initiatief. Wat ik betreurt, is dat die boeken in Frankrijk en Canada zijn gedrukt.

Ik wil geen pleidooi houden om die boeken in België te drukken, zoals u misschien zult verwachten, maar ik had uw ex-collega De Decker toen ook gevraagd of het niet veel verstandiger was geweest om die boeken in Congo te laten drukken. Dan had u ten minste de garantie dat er overeenstemming was met de leefwereld van de jongeren aldaar en had u bovendien de plaatselijke economie gesteund.

Ten slotte, hebt u aan de hervatting van de hulp voorwaarden verbonden op het vlak van democratisch bestuur en mensenrechten? U weet dat uw collega in de federale regering Karel De Gucht daarvan een zaak had gemaakt, wat heeft geleid tot de institutionele crisis tussen Congo en België.

Ik ben echt benieuwd of die crisis een veranderde houding van het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking heeft teweeggebracht en of er al of niet bepaalde garanties bekomen zijn vanwege de Congolese partners dat het in de toekomst beter zal gaan op het vlak van mensenrechten en democratisch bestuur.

Het recente verleden in Congo, met de troebelen inzake de vervanging van de voorzitter en het bureau van het parlement – een van de weinige instellingen die uit het democratische transitieproces naar voren is gekomen en waarvan alle waarnemers zeiden dat het goed functioneerde – en het feit dat een aantal mensenrechtenorganisaties die had geprotesteerd tegen hetgeen gebeurde in het parlement, nogal hardhandig werden aangepakt door de veiligheidspolitie in Congo, hebben ons geleerd daarbij een aantal vraagtekens te plaatsen. Dat zijn wat mij betreft toch wel onrustwekkende tekenen.

Hebt u garanties gekregen dat het regime in Congo zich op het vlak van democratie en respect voor de mensenrechten zich beter zal

05.01 Dirk Van der Maelen (sp.a): Quel est le montant de la partie de l'aide bilatérale au développement qui n'a pas été octroyée depuis le gel des relations avec la République démocratique du Congo? Le ministre pourrait-il fournir des informations supplémentaires concernant les six accords de coopération qui auraient été conclus?

Le ministre a faite sienne une initiative de l'ancien ministre De Decker en matière de livres scolaires. Il s'agit d'une bonne initiative en soi mais je regrette que les livres soient imprimés en France et au Canada. Ne serait-il pas préférable qu'ils soient imprimés au Congo, de sorte qu'il puisse être garanti que le contenu corresponde au mode de vie de la jeunesse locale et que l'économie locale soit soutenue?

Des conditions dans le domaine des droits de l'homme et de la gestion démocratique ont-elles été liées à la reprise de l'aide? La crise entre la Belgique et le Congo a-t-elle modifié la situation? Le président du bureau du parlement a récemment encore été remplacé au Congo et les organisations de défense des droits de l'homme qui ont dénoncé les faits ont été durement pris à partie, ce qui est inquiétant. Disposez-vous de garanties que la situation s'améliorera à l'avenir?

gedragen dan het de jongste weken heeft gedaan?

05.02 Minister **Charles Michel**: De bevrozing van de Belgo-Congolese relaties sinds april 2008 heeft een belangrijke impact gehad op het programma 2008. Tijdens het eerste jaar van het educatief samenwerkingsprogramma werd slechts twaalf miljoen euro uitgegeven op een voorzien totaal bedrag van 65 miljoen euro. Voor het overige konden de activiteiten van de Belgische samenwerking worden voortgezet. Het bijzondere partnercomité vond uiteindelijk plaats eind april in Kinshasa. Met dit partnercomité werd de opgelopen vertraging in het programma 2008 ingehaald via de ondertekening van zes bijzondere overeenkomsten voor een totaalbedrag van 43 miljoen euro en briefuitwisselingen voor de verlenging van programma's voor een bedrag van 1,2 miljoen euro. Daarbovenop staat het budget voor de beurzen en microprojecten op 2,6 miljoen euro. Er werd ook een akkoord bereikt voor het programma 2009 voor een bedrag van 70 miljoen euro. Ik neem enkele details onder de loep: de elektrificatie van Kisangani, de vorming van onderwijzers voor het gebruik van nieuwe schoolhandboeken, steun voor de verbetering van de landbouwproductie enzovoort.

Met deze beslissingen zal België haar engagement tegenover de DRC voor de eerste twee jaar van het ISP nakomen. Met mijn collega Raymond Tshibanda kwamen wij overeen om te anticiperen op de voorbereiding van het volgende educatieve samenwerkingsprogramma dat ingaat op 1 januari 2010 door bijzondere aandacht te hebben voor de doeltreffendheid van de hulp en de concentratie. Het bijzondere partnercomité was ook een stap in de richting van een consolidatie van de normalisering van de relatie tussen ons land en de DRC.

Bovendien was dit partnercomité de ideale gelegenheid om verschillende zaken aangaande de doeltreffendheid van onze hulp in de DRC te bespreken. In een gemeenschappelijke verklaring met de Congolese minister van Internationale en Regionale Samenwerking kwamen wij tot een overeenkomst inzake de onderliggende principes van de Belgo-Congolese samenwerking, met name een engagement in de strijd tegen de corruptie en voor een goed bestuur. Dat kwam expliciet terug in de gemengde verklaring van beide ministers.

Ik heb al meermaals herhaald dat de ontwikkelingshulp gepaard gaat met een intense beleidsdialoog met onze partnerlanden, zo ook voor de DRC. De bevordering van een goed bestuur, van de strijd tegen de corruptie en van de rechtsstaat maken onmiskenbaar deel uit van die dialoog.

Een laatste element over de boeken. Deze actie was de tweede fase van een project dat in 2007 werd gelanceerd.

05.02 **Charles Michel**, ministre: Le gel des relations belgo-congolaises depuis avril 2008 a eu une incidence majeure. Si l'on considère le programme de coopération en matière éducative, 12 millions seulement sur une enveloppe totale de 65 millions ont été dépensés. Les autres activités ont pu être poursuivies. Le Comité Spécial des Partenaires s'est réuni fin avril à Kinshasa. Lors de cette réunion, il a été convenu que le retard accumulé serait comblé par le biais de six accords spéciaux pour un montant de 43 millions d'euros et d'échanges de correspondance en vue de la prolongation de programmes pour un montant de 1,2 million d'euros. Le budget des bourses et des microprojets a été fixé à 2,6 millions d'euros. Pour le programme 2009, 70 millions d'euros seront réservés et cette somme sera destinée entre autres à l'électrification de Kisangani, à la formation d'enseignants, à l'achat de nouveaux manuels scolaires et à l'amélioration de la production agricole.

Avec ces décisions, la Belgique respectera son engagement vis-à-vis de la RDC pour les deux premières années du programme de coopération éducative. Le Comité Spécial des Partenaires a constitué un pas sur la voie de la normalisation des relations entre notre pays et la RDC, et il nous a fourni l'occasion d'aborder avec nos partenaires congolais la question de l'efficacité de notre aide à la RDC. La déclaration commune des deux ministres a reflété clairement les engagements souscrits dans le domaine de la lutte contre la corruption et en matière de bonne administration.

Une action axée sur la diffusion de livres constituera la seconde phase d'un projet lancé en 2007.

05.03 **Dirk Van der Maelen** (sp.a): Ik kijk met belangstelling uit naar de beloofde bijkomende en gedetailleerde informatie.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

06 **Question de M. Xavier Baeselen au ministre de la Coopération au développement sur "la situation des personnes LGBT dans les pays partenaires de la coopération au développement belge" (n° 13079)**

06 **Vraag van de heer Xavier Baeselen aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de situatie van holebi's en transseksuelen in de partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking" (nr. 13079)**

06.01 **Xavier Baeselen** (MR): Madame la présidente, monsieur le secrétaire d'État, j'aurais pu aborder cette question lors du débat relatif au rapport sur la situation des droits de l'homme dans les pays partenaires.

J'ai parcouru le rapport précité et plus particulièrement les points qui abordent cette question. On y fait état de la discrimination des personnes en raison de leur orientation sexuelle. Cependant, j'ai pu constater que, pour certains pays, aucune information n'est donnée à ce sujet. Je voudrais donc savoir pourquoi.

Peut-être pourrait-on standardiser davantage les rapports des différents attachés de la coopération à l'étranger en la matière. Cela permettrait d'avoir, à l'avenir, une information spécifique concernant cette question via une rubrique particulière pour chaque pays.

Monsieur le secrétaire d'État, pouvez-vous me fournir des informations concernant les pays qui ne sont pas mentionnés dans le rapport sur la situation des droits de l'homme et au sujet desquels nous n'avons pas de renseignements quant au sujet qui me préoccupe aujourd'hui?

06.02 **Charles Michel**, ministre: Madame la présidente, cher collègue, je voudrais d'abord préciser que les rapports dont question doivent, selon moi, être constamment améliorés. Par conséquent, ce type de question parlementaire peut contribuer à donner des indications complémentaires aux postes afin d'uniformiser davantage la manière dont les rapports sont présentés. Cela avait déjà fait l'objet d'un constat l'année passée. Je crois d'ailleurs pouvoir dire qu'un effort important a déjà été fourni dans le sens d'une uniformisation mais, sans doute, peut-on encore progresser en la matière.

Cela dit, je dispose de quelques éléments supplémentaires qui ne figurent pas dans le rapport. Ainsi, au Congo, l'homosexualité n'est pas criminalisée. Le Code pénal n'en fait pas mention. En revanche, il existe des articles qui ont trait aux crimes contre les mœurs et contre la vie familiale. La Constitution ne mentionne pas la non-discrimination sur base de l'orientation sexuelle.

Le Mali est un pays où les nombreux groupes ethniques et religieux se côtoient dans le respect de leurs différences, ce qui contribue certainement à un climat de tolérance. Il n'y a pas de forme de discrimination visible par rapport à l'homosexualité bien qu'elle soit, comme dans la majorité des pays d'Afrique, socialement et culturellement réprouvée.

06.01 **Xavier Baeselen** (MR): Het rapport betreffende de situatie van de mensenrechten in de partnerlanden maakt gewag van discriminatie van personen op grond van hun seksuele geaardheid. Voor sommige landen wordt daar echter geen verdere informatie over verstrekt. Waarom niet? Kan het rapport van de attachés voor ontwikkelingsamenwerking niet meer worden gestandaardiseerd? Mijnheer de minister, kan u de situatie toelichten in de landen waarover we geen informatie kregen?

06.02 **Minister Charles Michel**: Het rapport dient voortdurend te worden verbeterd en dit soort parlementaire vragen kan daartoe bijdragen. Zo werden er reeds stappen gedaan in de richting van een uniformering.

Ik beschik over enkele gegevens die niet in het rapport staan. Zo is homoseksualiteit niet strafbaar in Congo. Het strafwetboek maakt er geen melding van. Wel zijn er artikelen die betrekking hebben op misdaden tegen de zeden en het gezinsleven. De grondwet bevat geen bepalingen over de niet-discriminatie op grond van de seksuele geaardheid.

In Mali is er geen zichtbare discriminatie op grond van homoseksualiteit, maar homoseksualiteit wordt er wel

Le Niger ne criminalise pas l'homosexualité. Selon nos informations, il semble que cette question ne constitue pas un réel sujet de préoccupation de l'État et de la société civile.

L'Ouganda garantit les droits des minorités ethniques, mais non des minorités sexuelles. En vertu de l'article 145 du Code pénal, sous le chapitre "Offences against morality", l'homosexualité est illégale. En dépit des actions des activistes de la LGBT, la légalisation de l'homosexualité apparaît peu probable à brève échéance. Cette disposition n'est toutefois pas utilisée, semble-t-il, de manière répressive.

Actuellement, les territoires palestiniens n'ont pas de législation propre. Dans les faits, on constate une certaine tolérance tant que l'homosexualité ne s'exprime pas de manière publique.

Au Rwanda, les rapports homosexuels n'ont jamais été pénalisés. Cependant, on constate que l'homosexualité est plutôt taboue et généralement réprouvée. En 2007, à l'occasion de la révision générale du Code pénal, il a été question de criminaliser l'homosexualité mais ce débat n'a pas abouti.

Le Vietnam n'a pas de législation ni de politique spécifique en la matière.

Deuxième élément, dans les instructions aux ambassades, il y a un chapitre relatif aux droits des minorités et à la lutte contre toutes les formes de discrimination dans lequel il est demandé de rendre compte de toute forme de discrimination sur la base du sexe, de la race, de l'origine ethnique, de la religion, des convictions, d'un handicap, de l'âge ou de l'orientation sexuelle.

Des rapports circonstanciés nous parviennent uniquement pour les pays où cette question fait débat, que cela soit dans le cadre du cas individuel ou à travers des modifications envisagées de la législation, comme c'est le cas au Burundi. Nous en parlons voici quelques instants.

Troisième élément, la Belgique suit cette question avec attention dans le cadre de mécanismes internationaux ad hoc, notamment à travers les Nations unies.

Avec nos pays partenaires, nous entretenons un dialogue politique soutenu, y compris sur la question des droits de l'homme et de la gouvernance. À plusieurs reprises, la question de l'homosexualité a été soulevée ces derniers mois et encore très récemment, lors de différents contacts avec les autorités burundaises.

06.03 Xavier Baeselen (MR): Monsieur le ministre, je vous remercie pour votre réponse très complète.

Il est vrai que le rapport dans sa deuxième version s'améliore. Il serait peut-être intéressant d'avoir une rubrique systématique sur cette question pour chaque pays partenaire.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

afgekeurd. In Niger is homoseksualiteit niet strafbaar. De overheid en het maatschappelijk middenveld liggen er blijkbaar niet wakker van. In Uganda is homoseksualiteit illegaal maar ze wordt niet bestraft.

De Palestijnse gebieden hebben momenteel geen eigen wetgeving, maar homoseksualiteit wordt er gedoogd zolang ze niet openlijk wordt getoond. In Rwanda is homoseksualiteit nooit strafbaar gesteld maar er rust wel een taboe op en ze wordt afgekeurd. Vietnam heeft geen wetgeving of specifiek beleid ter zake.

In de richtlijnen aan de ambassades wordt gevraagd verslag uit te brengen over alle vormen van discriminatie, ook op grond van de seksuele geaardheid. We ontvangen enkel omstandige rapporten over landen waar die kwestie aan de orde is.

België volgt deze aangelegenheid met aandacht in het kader van de internationale ad-hocmechanismen, met name bij de Verenigde Naties. Voorts voeren we een aanhoudende politieke dialoog met onze partnerlanden, ook over de kwestie van de mensenrechten.

06.03 Xavier Baeselen (MR): Ik bedank u voor uw volledige antwoord. Hoewel het rapport inderdaad reeds verbeterd is, ware het toch interessant een systematische rubriek aan dit onderwerp te wijden.

07 Vraag van mevrouw Hilde Vautmans aan de minister van Ontwikkelingssamenwerking over "de opvolging van de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling" (nr. 12422)

07 Question de Mme Hilde Vautmans au ministre de la Coopération au développement sur "le suivi de la Conférence Internationale sur la Population et le Développement" (n° 12422)

07.01 **Hilde Vautmans** (Open Vld): Mijnheer de minister, wij weten allemaal dat de internationale conferentie over bevolking en ontwikkeling in 1994 heeft plaatsgevonden en dat in september van dat jaar 179 landen – dat is toch heel wat – een actieprogramma hebben aangenomen over 20 jaar. Daarin wordt heel duidelijk gezegd dat seksuele en reproductieve gezondheidszorg en rechten noodzakelijke voorwaarden zijn voor ontwikkeling.

Meer bepaald wil het actieprogramma dat iedere vrouw en iedere man toegang heeft tot die gezondheidszorg. Gezinsplanning behoort daar ook toe. Seksuele gezondheidszorg speelt ook een rol in de strijd tegen aids en tegen moedersterfte.

Vandaar dat de universele toegang tot seksuele gezondheidszorg in 2000 werd opgenomen in de vijfde Millenniumdoelstelling. Wij hebben het er vandaag al kort over gehad. Het lijkt erop dat net die Millenniumdoelstelling het verst afblijft van het doel dat de internationale gemeenschap in 2000 overeenkwam. Het blijkt dus nodig om zowel in de ontwikkelingslanden als in de donorlanden de druk op de regering op te voeren om het tij te keren.

In september 2009 zal het actieprogramma 15 jaar oud zijn. Er rest dus helaas niet meer zoveel tijd. Vandaar mijn vragen.

Ten eerste, hoever staat het concreet met de opvolging en de implementatie van de beleidsnota inzake de Belgische ontwikkelingssamenwerking op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheidszorg en rechten? U weet dat bij uw voorganger collega Inga Verhaert en ikzelf ervoor hebben gezorgd dat die beleidsnota er kwam. Wanneer ik op het terrein kom, merk ik echter bij een aantal van onze coöperanten en bij een aantal van onze ontwikkelingsattachés dat die beleidsnota een beetje dode letter blijft. Zij zeggen: eigenlijk kennen wij die niet zo goed. Ofwel is dat toevallig zo bij de mensen die ik heb gezien, ofwel schort er toch iets.

Ten tweede, op welke manier en met welke instrumenten ondersteunt onze ontwikkelingssamenwerking de partnerlanden in het garanderen van de universele toegang tot de seksuele en reproductieve gezondheidszorg? Wat met onze inspanningen om ongeplande zwangerschappen en onveilige abortussen te voorkomen?

Ten derde, hoeveel procent van de totale inspanning voor ontwikkelingssamenwerking – erkend door de OESO weliswaar – wordt besteed aan het verbeteren van de seksuele en reproductieve gezondheidszorg en rechten? Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord.

07.02 Minister **Charles Michel**: De opvolging en de implementatie van de beleidsnota "De Belgische ontwikkelingssamenwerking op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten" maakt deel uit van de algemene gezondheidspolitiek van de Belgische samenwerking en geniet in die zin onze bijzondere aandacht.

07.01 **Hilde Vautmans** (Open Vld): En septembre 1994, à l'occasion de la Conférence internationale sur la Population et le Développement (CIPD), 179 pays ont adopté un programme d'action pour les vingt prochaines années. Il soulignait que les droits sexuels et reproductifs ainsi que les soins de santé qui y sont associés constituent des conditions indispensables au développement. En 2000, l'accès universel aux soins de santé sexuelle était également le cinquième Objectif du Millénaire.

Le prédécesseur du ministre avait rédigé une note politique sur la coopération belge au développement dans ce domaine. Où en est actuellement sa mise en œuvre concrète? J'ai le sentiment que pour de nombreux travailleurs de la coopération et attachés de défense, cette note est restée lettre morte.

Quel est le soutien apporté par la politique belge aux efforts déployés par les pays partenaires pour garantir un accès général aux soins de santé sexuelle?

Quelle part ces efforts représentent-ils dans le domaine des soins de santé sexuelle et reproductive par rapport à la totalité de nos dépenses en matière de coopération au développement officielle?

07.02 **Charles Michel**, ministre: Le suivi et la mise en œuvre de la note de politique "La coopération belge au développement dans le domaine de la santé et des droits

De versterking van het gezondheidssysteem in het algemeen, en de basisgezondheidszorg in het bijzonder, is de beste garantie voor een betere gezondheid voor iedereen. In de geografische, financiële en culturele ontoegankelijkheid tot gezondheidszorg ligt immers de hoofdoorzaak van moeder- en kindersterfte. België zal de partnerlanden blijven bijstaan in hun streven naar een algemene toegang tot kwaliteitsvolle zorg en naar de integratie van seksuele en reproductieve gezondheid in de algemene gezondheidszorg.

Wat uw tweede vraag betreft, het is in de eerste plaats in het kader van de politieke dialoog met de partnerlanden dat het recht op universele toegang tot de reproductieve gezondheidszorg wordt aangekaart. Gezondheidszorg, en dus reproductieve gezondheidszorg, behoort in meer dan de helft van onze partnerlanden tot de prioritaire hulpsectoren. Dit laat ons toe om op een structurele en institutionele manier deze problematiek op de agenda van onze partnerlanden te zetten en te houden.

Wat de indirecte samenwerking betreft, is België via een twintigtal erkende Belgische medische ngo's bijzonder actief in de gezondheidssector, maar ook hier blijven wij streven naar een doelmatige en coherente actie op het terrein. Een van de middelen daartoe is de financiering van beleidsvoorbereidend en toegepast wetenschappelijk onderzoek van de Vlaamse en de Franstalige universiteiten en wetenschappelijke instellingen.

Twee instituten spelen hierbij een bijzondere rol: het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen en het International Centre for Reproductive Health aan de Gentse Universiteit. In het kader van de multilaterale samenwerking vertaalt de Belgische steun aan de ontwikkeling op het vlak van de seksuele en reproductieve rechten zich in de jaarlijkse financiële bijdrage van DGOS aan drie partnerorganisaties die op verschillende manieren actief zijn in dit domein. Ten eerste, het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties. Ten tweede, de Wereldgezondheidsorganisatie en, meer bepaald, via de thematiek "Health System and Trinity Health". Ten derde, UNAIDS. Ik zou ook het Global Fund AIDS, Tuberculosis and Malaria moeten citeren.

Sinds 2009 heeft België zijn steun aan de algemene werkmiddelen van de multilaterale partnerorganisaties versterkt, teneinde de flexibiliteit, de voorspelbaarheid en de doeltreffendheid van de acties van onze organisaties op het terrein te doen toenemen. België onderhoudt met deze organisaties traditioneel een goed samenwerkingsverband en maakt deel uit van de belangrijkste donorlanden. In termen van financiering van de algemene werkmiddelen neemt ons land inderdaad de tiende tot de vijftiende plaats in.

De voorkoming van ongewenste zwangerschappen en onveilige abortussen, is een kwestie van preventief werk en dus van toegankelijkheid van gezondheids- en andere sociale diensten. De versterking van de basisgezondheidsdiensten en de verbetering van toegang tot kwaliteitsvolle zorg is de allereerste prioriteit, ook voor de problematiek, en dat is nu precies waar onze samenwerking zich op toespitst.

sexuels et reproductifs" font partie de la politique générale de santé de la coopération belge au développement. Le renforcement du système de santé et des soins de santé de base constitue la meilleure garantie d'une meilleure santé pour tous, y compris pour les mères et les enfants.

Dans un premier temps, la question du droit à l'accès universel aux soins de santé reproductifs est abordée dans le cadre du dialogue politique avec les pays partenaires. Ceci permet de maintenir structurellement cette problématique à l'ordre du jour des pays partenaires.

La Belgique est particulièrement active dans le secteur de la santé par le biais d'une vingtaine d'ONG médicales agréées, mais ici aussi, nous visons une action efficace et cohérente sur le terrain. C'est la raison pour laquelle nous finançons également la recherche scientifique appliquée et préparatoire de la politique menée dans les universités flamandes et francophones. L'Institut de médecine tropicale à Anvers et l'International Centre for Reproductive Health à Gand sont les principaux acteurs belges dans ce domaine. L'aide belge se traduit par une contribution financière annuelle au Fonds des Nations unies pour la population, à l'Organisation mondiale de la santé et à l'ONUSIDA. Depuis 2009, la Belgique a accru son soutien financier aux organisations partenaires multilatérales, si bien que notre pays se situe à présent entre la dixième et la quinzième place au classement des pays donateurs.

La prévention des grossesses non désirées et des avortements dangereux est une question d'accès aux équipements de santé et autres dispositifs sociaux. Notre coopération veut dès lors se concentrer essentiellement sur l'amélioration de cette

Ten derde, voor zover de cijfers van de door de OESO erkende ODA voor 2008 bekend zijn, kan ik u zeggen dat het specifiek budget voor seksuele en reproductieve gezondheid en rechten ongeveer een kwart vertegenwoordigt van het totaal budget voor gezondheidszorg. Die sector vertegenwoordigde in 2008 ongeveer 8 procent van onze ODA-inspanning.

Met mijn excuses, omdat een deel van dit antwoord hetzelfde is als op de vorige vraag.

07.03 Hilde Vautmans (Open Vld): Mijnheer de minister, ik denk echt wel dat de opvolging belangrijk is. Ik denk dat u wel inspanningen levert, maar het is nooit genoeg, natuurlijk. In dat opzicht doe ik moeilijk en zal ik u altijd blijven vragen om meer te doen. Dat kan ik niet verhelpen. Ik vind dat een heel belangrijk thema. Ik weet dat u inspanningen levert, maar ik zal u toch, om de zoveel maanden, vragen om meer te doen. Voor mij zijn vrouwenrechten namelijk echt wel een van mijn belangrijkste thema's hier. Ik zal dus blijven pleiten voor die seksuele en reproductieve gezondheid.

Ik wil u echt vragen – dat is een inspanning die niets kost – of u een rappel van die beleidsnota kunt sturen naar onze Defensie-attachés. Ik denk echt dat sommigen hem niet kennen. Zo'n rappel kost geen geld en is per e-mail gemakkelijk te versturen, zodat zij terug iets meer worden gesensibiliseerd. Het is altijd goed om mensen waakzaam te maken voor belangrijke thema's.

07.04 Minister Charles Michel: We zullen dat doen.

07.05 Hilde Vautmans (Open Vld): Dank u wel.

*Het incident is gesloten.
L'incident est clos.*

*De openbare commissievergadering wordt gesloten om 16.42 uur.
La réunion publique de commission est levée à 16.42 heures.*

accessibilité.

Le budget de la santé sexuelle et reproductive représente environ 25 pour cent du budget total des soins de santé et ce secteur absorbe quant à lui près de 8 pour cent de l'ensemble de nos efforts de coopération au développement officielle.

07.03 Hilde Vautmans (Open Vld): Le ministre pourrait peut-être envoyer un rappel de la note politique à tous nos attachés de défense.

07.04 Charles Michel, ministre: Je ne manquerai pas de le faire.